

บทที่ 5

การพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ในบทนี้ จะขอเสนอเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา
4. การพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
5. ผลการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
ซึ่งแต่ละชั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

คำถามการวิจัย

จะพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยในระยะที่ 3 (D) นี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ที่เกิดจากการปฏิบัติการจริง (interactive learning through action) โดยการนำแนวทางหรือวิธีการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ ในระยะที่ 2 ไปดำเนินการพัฒนาตามแผนปฏิบัติการ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

นำแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการพัฒนาไว้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 (R₂) คือการวางแผนการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ มาใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนา

2. ประชากร ที่ศึกษาประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้จำนวน 16 คน จำแนกได้ ดังนี้

2.1.1 คณะกรรมการบริหาร จำนวน 5 คน

2.1.2 สมาชิก จำนวน 11 คน

2.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ จำนวน 5 คน ได้แก่

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้ จำนวน 1 คน

2.2.2 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโพสังโฆ จำนวน 1 คน

2.2.3 เกษตรอำเภอค่ายบางระจัน จำนวน 1 คน

2.2.4 เกษตรตำบลค่ายบางระจัน จำนวน 1 คน

2.2.5 ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง (interactive learning through action) โดยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

4. การตรวจสอบผลการวิจัยและพัฒนา

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำผลการพัฒนาเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 (R₂)

การพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

จากแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ

ดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ ได้ร่วมกันกำหนดไว้ในการวิจัยระยะที่ 2 สามารถจำแนกการปฏิบัติการเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ตามแนวทางและวิธีการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่สามารถจะกระทำได้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ ในการร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมเพื่อจะนำไปพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1. ด้านองค์กรชุมชน ประกอบด้วย
 - 1.1 จัดทำระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่ม ในการประชุมใหญ่ประจำปีของสมาชิกกลุ่ม
 - 1.2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม
2. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 2.1 การจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อขอรับการสนับสนุนทุนดำเนินการดำเนินงานของกลุ่ม จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 การอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดกับสมาชิกในกลุ่ม
 - 2.3 การอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้ที่มีมาตรฐานให้กับสมาชิกในกลุ่ม
3. ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย
 - 3.1 สมาชิกในกลุ่มดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกัน
 - 3.2 สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานของกลุ่ม และร่วมกันปรับปรุง แก้ไขแนวทางการดำเนินงานที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม
 - 3.3 จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกัน

อนึ่งในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพธิ์สามต้น อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง จังหวัดสิงห์บุรี ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางวิธีการพัฒนาคือการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ที่เน้นการก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รู้จักตนเอง มีความเข้าใจตนเอง กำหนดอนาคตแนวทางการพัฒนาตนเองและชุมชนได้ รวมไปถึงการประสานความร่วมมือหน่วยงานภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์หลักในเรื่องวิสาหกิจชุมชนที่กำหนดโดยกรมส่งเสริมการเกษตร ที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว โดยจะสนับสนุนให้มีการประเมินศักยภาพ วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ จึงได้มีความเห็นร่วมกันที่ต้องการรับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการจัดทำแผนการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายละเอียดแนวทาง และวิธีการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาและผลการพัฒนาดังนี้

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการ

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นแนวทางและวิธีการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และปรับทัศนคติของคณะกรรมการและสมาชิกในกลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2551 เวลา 9.00 – 16.00 น. ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลโพสังโฆ โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 21 คน (ดังรายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ง) โดยในภาคเช้าเป็นการนำเสนอความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์และประเมินองค์การตนเองโดยวิธี SWOT Analysis โดยมี นายสวงศ์ คงรอด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 6ว. สำนักงานเกษตรอำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นวิทยากรให้ความรู้ (เอกสารประกอบการฝึกอบรมปรากฏในภาคผนวก จ) ส่วนในภาคบ่ายเป็นการฝึกปฏิบัติจริงในการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกในกลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้

1.1 เนื้อหาการอบรมเชิงปฏิบัติการ

1.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิทยากรได้นำเสนอถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และแนวทางการปฏิบัติของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว ซึ่งจะต้องได้รับการประเมินศักยภาพทุกวิสาหกิจชุมชน ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ต่างๆต่อไป ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะทำให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่งมีศักยภาพเป็นอย่างไร ทั้งนี้ผลที่ได้จะทำให้ 1) วิสาหกิจชุมชนเองจะได้ทราบศักยภาพของตนเอง เพื่อนำมาใช้สำหรับวางแผนดำเนินงานและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของตนเอง และ 2) จะเป็นข้อมูลให้หน่วยงานภาครัฐสามารถวางแผนให้การส่งเสริม สนับสนุนได้ตรงตามความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างกันอีกด้วย นอกจากนี้ควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT analysis มาประกอบการจัดทำแผนดำเนินงานด้วย

1.1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์

วิทยากรได้นำเสนอเรื่องกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning) ร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกในกลุ่มเพื่อกำหนดทิศทางของกลุ่มว่าจะไปทางใด จะต้องพัฒนาหรือปรับปรุงในด้านใด ซึ่งกลุ่มจะต้องทำการกำหนดทิศทางโดยรวมว่าต้องการที่จะทำอะไรอย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องของการวางยุทธศาสตร์หรือวางแผนกลยุทธ์ เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร (SWOT analysis) และให้ได้มาซึ่ง

เป้าประสงค์สุดท้ายที่ต้องการขององค์กรหรือวิสัยทัศน์ (vision) อันจะนำไปสู่การกำหนด พันธกิจ (mission) เป้าประสงค์ (goal) เป้าหมาย (target) กลยุทธ์ (strategy) และ แผนงาน (program) การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการในด้านต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนการ ดำเนินการ ดังนี้

1) วิสัยทัศน์ (vision) คือสิ่งที่องค์กรอยากให้เป็น อยากจะไปให้ ถึงในระยะยาว หรืออาจเรียกว่าภาพอนาคต (scenario) ขององค์กร

2) พันธกิจ (mission) คือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงทิศทางและความ เชื่อที่ระบุว่าวิสัยทัศน์จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย พันธกิจค่อนข้างจะเป็นปัจจุบัน และแสดงให้เห็นถึงระยะยาว เช่น องค์กรเราจะทำอะไรในอีก 5 ปีข้างหน้า องค์กรจะไปที่ไหน หรือตลาดของเราจะเป็นอะไร เป็นต้น

3) เป้าประสงค์ (goal) เป็นการระบุหรือบอกให้ทราบเกี่ยวกับสิ่ง ที่องค์กรจะทำให้ได้ หรือสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็นสำหรับระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่อยู่ไกลออกไป เช่น อาจจะเป็น 3 ปีถึง 5 ปีก็ได้ เป้าประสงค์ที่กำหนดขึ้นมา ในทางปฏิบัติควรจะต้องสามารถ วัดผลได้ตามสมควรซึ่งจะช่วยให้การวางแผนมีคุณภาพมากขึ้น

4) เป้าหมาย (target) หรือวัตถุประสงค์ ควรมีทั้งระยะสั้นและ ระยะยาว ซึ่งในการตั้งเป้าหมายในระยะสั้นต้องสามารถวัดผลได้ชัดเจน มีกรอบเวลาแห่ง ความสำเร็จ ประเมินผลได้ แต่สำหรับเป้าหมายในระยะปานกลางหรือยาวนั้นอาจจะกำหนดเป็น เป้าหมายเชิงกว้างได้

5) กลยุทธ์ (strategy) เป็นแนวทางปฏิบัติย่อยที่องค์กรยึดเป็น กรอบสำหรับคัดเลือก แผนงาน โครงการต่างๆที่จะต้องดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์

6) แผนงาน (program) เป็นการจัดรวมกลุ่มของงาน โครงการ ย่อยๆหลายโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกันซึ่งงานหรือโครงการจะประกอบด้วย กิจกรรม (activities) ต่างๆที่ดำเนินการภายใต้กรอบของงานหรือโครงการหนึ่งๆ

1.1.3 การวิเคราะห์และประเมินองค์กรตนเองโดยวิธีการวิเคราะห์ สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis) เป็นการจัดทำแผน กลยุทธ์วิธีหนึ่งซึ่งจะช่วยให้องค์กรทราบถึงสถานภาพขององค์กร อันจะทำให้สามารถกำหนด เป้าหมายได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ โดยวิเคราะห์จากสภาวะแวดล้อมภายใน ใน ด้านต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ รวมถึงการผลิต การตลาด เป็นต้น เพื่อ จะได้ทราบว่าองค์กรของเรามีจุดแข็ง (strengths) และจุดอ่อน (weakness) ที่ตรงไหนบ้างทำให้ สามารถประเมินได้ว่าระดับความสามารถของการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นคว้นไม้ สมุนไพรเป็นอย่างไรบ้าง นอกจากนี้องค์กรต้องประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ มีผลเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยจะพิจารณาในด้าน นโยบายรัฐ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม

วัฒนธรรม ค่านิยม เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบถึงโอกาส (opportunity) และอุปสรรค (threat) ที่จะเกิดกับองค์กร เมื่อเราได้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคขององค์กรแล้วจึงจะนำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ เป้าหมาย ตลอดจนการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มต่อไป

อีกหนึ่งหลักการที่สำคัญของวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจสภาพแวดล้อมใน 2 ด้านคือ

1. สภาพแวดล้อมภายใน จะพิจารณาถึง
 - 1.1 จุดแข็ง (strengths)
 - 1.2 จุดอ่อน (weakness)
2. สภาพแวดล้อมภายนอก จะพิจารณาถึง
 - 2.1 โอกาส (opportunity)
 - 2.2 อุปสรรค (threat)

การวิเคราะห์วิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) จะทำให้องค์กรได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งในสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กร นอกจากนี้ข้อมูลด้าน จุดแข็ง และจุดอ่อนที่มีอยู่ขององค์กรจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดกลยุทธ์และการดำเนินงานขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

1.2 การฝึกปฏิบัติจริงเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงาน

เมื่อคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมันสิ่งได้ได้รับความรู้ในเรื่องการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน และการวิเคราะห์และประเมินองค์กรตนเองโดยวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) แล้ว ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงนายกิตติเกษม นิมสะอาด ในฐานะผู้วิจัยจึงได้ระดมความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกในการร่วมกันเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมันสิ่งได้ โดยได้เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2551 เวลา 13.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สังไซ โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 21 คน โดยมีขั้นตอนเป็นลำดับ ดังนี้

1.2.1 กรรมการและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์องค์กรของตนเองโดยวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ดังนี้

1) ร่วมกันวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อค้นหา จุดแข็ง (strengths) และจุดอ่อน (weakness) โดยพิจารณาจาก คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ รวมถึงการผลิต การตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมันสิ่งได้ เป็นอย่างไรบ้าง

2) ร่วมกันวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อค้นหา โอกาส (opportunity) และอุปสรรค (threat) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร เป็นอย่างไรบ้าง โดยพิจารณาจากนโยบายรัฐ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และ ค่านิยม

1.2.2 กรรมการและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) พันธกิจ (mission) เป้าประสงค์ (goal) เป้าหมาย (target) กลยุทธ์ (strategy) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร

1.2.3 กรรมการและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันกำหนดแผนงาน (program) และกิจกรรม (activities) พร้อมกับกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น

ผลการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร บ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพธิ์สังข์ อำเภอดำรงวิทยารจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ผลจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้คณะกรรมการและสมาชิกได้พัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพธิ์สังข์ อำเภอดำรงวิทยารจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยผลการพัฒนาแบ่งได้ 2 ระดับ คือ

1. การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสามารถจัดได้ตามเป้าหมายที่กำหนด รายละเอียด ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 กิจกรรมการพัฒนา และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

กิจกรรมการพัฒนา	จำนวนครั้งที่จัด	จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรม	ผลการพัฒนา
1.การฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ จัดทำแผนการ ดำเนินงาน	1 ครั้ง	16 คน	เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการ พัฒนา

2. การฝึกปฏิบัติจริง ผลที่ได้รับมี ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ โดยเทคนิควิธีวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

(SWOT Analysis)

กรรมการและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์องค์กรของตนเองโดยวิธีวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) โดยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง (strengths) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมีลักษณะเด่น มีดังนี้

- 1) ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็ง
- 2) สมาชิกในกลุ่มถือหุ้นเป็นเจ้าของร่วมกัน
- 3) มีวัตถุดิบในท้องถิ่น ไม่ต้องเสียเงินซื้อ
- 4) น้ำส้มกลั่นคว้นไม้มีประโยชน์หลายด้าน
- 5) สมาชิกในกลุ่มมีความตั้งใจในการทำงาน

2.1.2 การวิเคราะห์จุดอ่อน (weakness) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมีจุดอ่อน มีดังนี้

- 1) สมาชิกขาดความรู้ด้านการผลิตให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น
- 2) สมาชิกยังขาดความรู้และความเข้าใจเรื่องการตลาด
- 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในวงกว้าง
- 4) ขาดแผนการดำเนินงานของกลุ่ม
- 5) ขาดเงินทุนหมุนเวียน
- 6) สมาชิกในกลุ่มขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงาน

ของกลุ่ม

2.1.3 การวิเคราะห์โอกาส (opportunity) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมีช่องทางที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน มีดังนี้

- 1) รัฐบาลสนับสนุนและรณรงค์ลดการใช้สารเคมีมากขึ้น
- 2) กระแสด้านการบริโภคอาหารปลอดภัยมีเพิ่มมากขึ้น
- 3) หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนเรื่องวิสาหกิจชุมชน
- 4) มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ที่ได้

ประกาศใช้แล้ว

2.1.4 การวิเคราะห์อุปสรรค (threat=t) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร มีดังนี้

1) มีคู่แข่งในการผลิตสินค้าแบบเดียวกันเพิ่มขึ้น

2.2 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และเป้าหมายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร มีดังนี้

วิสัยทัศน์

กิจกรรมชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ด้วยวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

1. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนโดยชุมชน
3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการชุมชน

เป้าประสงค์

1. เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้
2. ชุมชนมีการเรียนรู้และบริหารจัดการชุมชน

เป้าหมาย

1. เป้าหมาย

มีการผลิตและการจำหน่ายน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร จำนวน 500 ขวดขึ้นไป ภายในเดือนตุลาคม 2551 และมีผลกำไรจากต้นทุนการผลิต 20 เปอร์เซ็นต์

2. เป้าหมายใน 3 ปี

มีการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรที่ได้มาตรฐานรับรอง รวมทั้งมีการพัฒนาด้านการตลาดและแหล่งจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น อีกทั้งสามารถส่งจำหน่ายให้บริษัทที่รับซื้อได้

2.3 แผนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร รายละเอียดดังปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 แผนการดำเนินงานกลุ่ม

แผนงาน	กิจกรรม	เป้าหมาย (ปี 2551)	ผู้รับผิดชอบ
1. แผนพัฒนาด้านการผลิต	1.1 การฝึกอบรมพัฒนาการผลิตน้ำส้มกลิ่นควันไม้ที่มีมาตรฐาน	1.1 จำนวน 2 ครั้ง	รองประธาน
	1.2 การฝึกอบรมด้านความรู้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)	1.2 จำนวน 1 ครั้ง	รองประธาน
	1.3 การดำเนินการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)	1.3 จำนวน 3 ครั้ง	เลขานุการ
2. แผนพัฒนาด้านการตลาด	2.1 การฝึกอบรมด้านการตลาด	2.1 จำนวน 2 ครั้ง	เลขานุการ
	2.2 การประสานงานด้านการตลาดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.2 มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น	ประชาสัมพันธ์
3. แผนพัฒนาด้านทุน	3.1 ขอรับการสนับสนุนงบประมาณด้านการผลิตจากองค์การบริหารส่วนตำบล	3.1 จำนวน 2 โครงการ	ற்றுணிக
	3.2 การประสานแหล่งทุนให้กับสมาชิกกลุ่ม	3.2 จำนวน 2 แห่ง	ประธาน
	3.3 ประสานการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.3 จำนวน 2 แห่ง	ประธาน

แผนงาน	กิจกรรม	เป้าหมาย (ปี 2551)	ผู้รับผิดชอบ
4. แผนพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์	4.1 จัดทำเอกสารแผ่นพับเผยแพร่กลุ่ม/ผลิตภัณฑ์	4.1 จำนวน 500 แผ่น	ประชาสัมพันธ์
	4.2 ประสานหน่วยงานในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำข้อมูลเผยแพร่กลุ่ม/ผลิตภัณฑ์ ทางระบบ Web site	4.2 จำนวน 5 หน่วยงาน	ประธาน
5. แผนพัฒนาด้านบุคลากรและกลุ่ม	5.1 จัดให้มีการดูงานของกลุ่มผลิตน้ำส้มกลิ่นควันไม้ในที่ต่างๆ	5.1 จำนวน 2 ครั้ง	รองประธาน
	5.2 จัดการประชุมร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้	5.2 จำนวน 2 แห่ง	เลขานุการ
	5.3 การจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดและการเรียนรู้การผลิตน้ำส้มกลิ่นควันไม้สมุนไพร	5.3 จำนวน 1 แห่ง	ประธานและกรรมการทุกคน